Rechtspraak

HOF VAN CASSATIE

1ste kamer — 15 mei 2009

Zetel: de hh. I. Verougstraete, voorzitter;
E. Waûters, afdelingsvoorzitter;
E. Dirix, E. Stassijns en mevr. B. Deconinck, raadsheren.
OM: de h. C. Vandewal, advocaat-generaal.
Pleiters: mrs. P. van Ommeslaghe (Brussel) en H. Geinger (Brussel).
Inzake C.08.0427.N — NV L./NV B. en NV AXA Belgium.

Dading — Definitieve gerechtelijke uitspraak — Nietigheid.

De appelrechters die op grond van feitelijke vaststellingen oordelen dat een dading nietig is aangezien ze werd aangegaan nadat het geschil werd beëindigd door een in kracht van gewijsde gegane gerechtelijke beslissing waarmee één der partijen niet bekend was, verantwoorden, in toepassing van artikel 2056, 1ste lid BW, hun beslissing.

De toepassing van artikel 2056, 1ste lid BW vereist niet dat deze partij tevens partij was in het geding dat tot de gerechtelijke beslissing heeft aanleiding gegeven.

...

II. Cassatiemiddelen

De eiseres voert in haar verzoekschrift twee middelen aan.

Eerste middel

Geschonden wettelijke bepalingen

— de artikelen 1319, 1320, 1322, 2044 en 2056 van het Burgerlijk Wetboek;

— het algemeen rechtsbeginsel van de eerbiediging van de rechten van verdediging.

Aangevochten beslissingen

Het bestreden arrest beslist dat de vordering van de eiseres tegen de eerste en tweede verweerster in uitvoering van een tussen hen afgesloten dading ongegrond is, dit op grond van volgende motivering:

"b) dading na 13 september 2001

(De eiseres) stelt dat de dading, zelf(s) tot stand gekomen op 24 september 2001, uitwerking moet krijgen.

Uit de bewoordingen zelf van de beoogde dadingovereenkomst blijkt dat partijen een gerechtelijke uitspraak wilden vermijden en anders dan gesteld was zulks wel mogelijk door het hof tijdens de termijn van beraad in kennis te stellen van de tot stand gekomen dading.

Door de uitspraak op 13 september 2001 is het geschil geledigd zodat omtrent de beëindiging van het geschil zoals in de litigieuze overeenkomst overeengekomen, geen dading meer kon gesloten worden bij gebreke aan voorwerp.

Dat partijen na een in kracht van gewijsde getreden arrest nog een dading kunnen sluiten is wellicht juist maar dergelijke dading kan dan enkel betrekking hebben op een betwisting/geschil aangaande de uitvoering van de uitspraak niet op de in het arrest vastgelegde rechten.

Artikel 2056 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt verder dat een dading over een geding dat reeds beëindigd is door een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan en waarvan partijen of een van hen geen kennis droegen nietig is.

Het arrest van 13 september 2001 is een uitspraak die kracht van gewijsde heeft. (NV Axa) was geen partij in de procedure en stelt zonder op dit punt te zijn tegengesproken, niet op de hoogte te zijn geweest van deze uitspraak toen zij de overeenkomst op 24 september 2001 ondertekende.

In zover uitvoering van een dadingovereenkomst wordt gevorderd blijft de vordering ongegrond."

Grieven

Eerste onderdeel

Artikel 2056 van het Burgerlijk Wetboek, eerste lid, bepaalt het volgende: "Een dading over een geding dat reeds beëindigd is door een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan en waarvan partijen of een van hen geen kennis droegen, is nietig."

Daaruit volgt dat partijen een dading in de zin van artikel 2044 van het Burgerlijk Wetboek kunnen afsluiten over een geding dat reeds beëindigd is door een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan of door een arrest, op voorwaarde dat zij er kennis van hebben.

Door te beslissen dat na het arrest van 13 september 2001 partijen geen dading over het geding, dat bij dit arrest werd beslecht, konden afsluiten bij gebrek aan voorwerp, schendt het bestreden arrest de artikelen 2044 en 2056 van het Burgerlijk Wetboek.

Tweede onderdeel

In de tekst van de dadingovereenkomst tussen partijen staat niet dat partijen een gerechtelijke uitspraak wilden vermijden, zodat het bestreden arrest door te beslissen dat uit de bewoording van de dadingovereenkomst tussen partijen blijkt dat partijen een gerechtelijke uitspraak wilden vermijden, de bewijskracht van de dadingovereenkomst schendt (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek).

Derde onderdeel

Zelfs indien uit de bewoording van de dadingovereenkomst blijkt dat partijen een gerechtelijke uitspraak wilden vermijden, belet dit niet dat, zoals gesteld in het eerste onderdeel, partijen geldig een dading konden afsluiten over een geding dat reeds beëindigd is door een arrest.

Door het tegendeel te beslissen, schendt het bestreden arrest de artikelen 2044 en 2056 van het Burgerlijk Wetboek.

Vierde onderdeel

Nergens in haar conclusie heeft de tweede verweerster gesteld dat zij niet op de hoogte was van het arrest van 13 september 2001 toen zij de dading op 24 september 2001 ondertekende.

Door te beslissen dat de tweede verweerster stelt niet op de hoogte te zijn geweest van deze uitspraak (= het arrest van 13 september 2001) toen zij de dading op 24 september 2001 ondertekende, schendt het bestreden arrest de bewijskracht van alle conclusies van de tweede verweerster in deze zaak en in het bijzonder van de "beroepsbesluiten" van de tweede verweerster (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek).

Vijfde onderdeel

Geen van de partijen, in het bijzonder niet de tweede verweerster, heeft in conclusies gesteld dat de dading nietig zou zijn in toepassing van artikel 2056 van het Burgerlijk Wetboek.

Door ambtshalve toepassing te maken van artikel 2056 van het Burgerlijk Wetboek en de dading als nietig te beschouwen zonder aan de eiseres de gelegenheid te bieden zich hieromtrent te verdedigen, schendt het bestreden arrest de rechten van verdediging van de eiseres (schending van het algemeen rechtsbeginsel van de eerbiediging van de rechten van verdediging). Aan de eiseres werd aldus onder meer niet de mogelijkheid verschaft aan te tonen dat de tweede verweerster kennis had van het arrest van 13 september 2001 toen zij op 24 september 2001 de dading ondertekende.

Zesde onderdeel

De toepassing van artikel 2056 van het Burgerlijk Wetboek veronderstelt dat een partij in een geding dat beëindigd is door een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan een dading over dit geding afsluit zonder kennis te hebben van die beslissing.

Het bestreden arrest stelt vast dat de tweede verweerster geen partij was in de procedure die aanleiding gaf tot het arrest van 13 september 2001 (zie tevens p. 3 van het bestreden arrest).

Verder blijkt uit het bestreden arrest (punt e, pagina's 8 en 9) dat het bestreden arrest zelf het geding tussen de tweede verweerster en de eiseres beslecht, geding dat evenwel het voorwerp uitmaakte van de dading.

Door niettemin de dading nietig te beschouwen in toepassing van artikel 2056 van het Burgerlijk Wetboek omdat de tweede verweerster op 24 september 2001 de dading ondertekende zonder op de hoogte te zijn van het arrest van 13 september 2001 (waarbij zij geen partij was en dat niet het geding tussen de eiseres en de tweede verweerster beslecht), maakt het bestreden arrest een verkeerde toepassing van artikel 2056 van het Burgerlijk Wetboek (schending van artikel 2056 van het Burgerlijk Wetboek).

...

III. Beslissing van het Hof

Beoordeling

Eerste middel

Eerste onderdeel

1. Luidens artikel 2056, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, is een dading over een geding dat reeds is beëindigd door een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan en waarvan de partijen of een van hen geen kennis droegen, nietig.

2. Het arrest stelt vast dat:

— het geschil tussen de eiseres en de eerste verweerster het voorwerp was van een geding voor het hof van beroep te Antwerpen;

— nadat dit hof de zaak in beraad had genomen, de eiseres en eerste verweerster in de loop van de maand juni 2001 een dadingovereenkomst sloten die eerst "definitief" zou zijn indien zij ook door de tweede verweerster werd ondertekend;

— het hof van beroep uitspraak heeft gedaan op 13 september 2001 en dit arrest in kracht van gewijsde is gegaan;

— de tweede verweerster de dadingovereenkomst ondertekende op 24 september 2001;

— de tweede verweerster bij deze ondertekening niet op de hoogte was van het arrest van 13 september 2001.

3. De appelrechters die op grond van deze vaststellingen oordelen dat de dading nietig is aangezien zij werd aangegaan nadat het geschil werd beëindigd door een in kracht van gewijsde gegane gerechtelijke beslissing waarmee een der partijen niet bekend was, verantwoorden hun beslissing naar recht.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

Tweede onderdeel

4. De dadingovereenkomst bepaalt dat de partijen "de nodige stappen zullen (...) ondernemen tot doorhaling van de procedure hangende voor het hof van beroep te Antwerpen".

5. Door de dadingovereenkomst in die zin uit te leggen dat eruit blijkt dat de partijen een gerechtelijke uitspraak wilden vermijden, geeft het van die overeenkomst een uitlegging die met de bewoordingen ervan niet onverenigbaar is.

Het onderdeel mist feitelijke grondslag.

Derde onderdeel

6. De appelrechters sluiten niet uit dat de partijen met kennis van zaken een dading kunnen sluiten nadat het geschil is beëindigd door een rechterlijke beslissing, maar oordelen dat de dading nietig is op grond van artikel 2056, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, omdat zij werd aangegaan door een partij die op dat tijdstip geen kennis had van de rechterlijke beslissing.

Het onderdeel dat berust op een onjuiste lezing van het arrest, mist feitelijke grondslag.

Vierde onderdeel

7. De appelrechters steunen ter zake niet op de conclusie van de tweede verweerster, zodat zij de bewijskracht ervan niet miskennen.

Het onderdeel mist feitelijke grondslag.

Vijfde onderdeel

8. De rechter vermag de door de partijen tot staving van hun vordering voorgedragen redenen ambtshalve aan te vullen, op voorwaarde echter dat hij geen geschil opwerpt waarvan de partijen bij conclusie het bestaan hebben uitgesloten, dat hij zich enkel baseert op elementen die hem regelmatig zijn overgelegd en dat hij noch het voorwerp noch de oorzaak van de vordering wijzigt en hierbij het recht van verdediging niet miskent.

9. Uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan blijkt dat tussen de partijen betwisting bestond over de rechtsgeldigheid van de dadingovereenkomst ten gevolge van het arrest van 13 september 2001 waardoor het geschil tussen de partijen definitief werd beslecht en de eiseres in haar conclusie zelf verwees naar artikel 2056 van het Burgerlijk Wetboek.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

Zesde onderdeel

10. Artikel 2056, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, luidens welk een dading over een geding dat reeds is beëindigd door een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan en waarvan de partijen of een van hen geen kennis droegen, nietig is, vereist niet dat de bedoelde partij tevens partij was in het geding dat tot de rechterlijke beslissing aanleiding heeft gegeven.

Het onderdeel dat uitgaat van een andere rechtsopvatting, faalt naar recht.

…

Noot: Artikel 2056, 1ste lid BW: de (mogelijke) nietigheid van een dading afgesloten na een in kracht van gewijsde gegane beslissing over dezelfde betwisting

1. De feiten die aanleiding gaven tot het besproken arrest kunnen worden samengevat als volgt:

— Er was een geding hangende tussen een hoofdaannemer en een onderaannemer voor het hof van beroep te Antwerpen. De onderaannemer vorderde de betaling van facturen. De hoofdaannemer weigerde de betaling ervan wegens een schadegeval waarvoor hij de onderaannemer aansprakelijk stelde.

— Nadat het hof van beroep de zaak in beraad had genomen, kwam er alsnog een dading tot stand tussen beide partijen over hetzelfde geschil. Bij

deze dading was ook de verzekeraar van de onderaannemer partij betrokken. De verzekeraar was evenwel geen partij bij het in beraad genomen geschil.

— Het arrest in het geschil tussen de hoofd- en onderaannemer kwam tussen op 13 september 2001.

— De verzekeraar, die niet op de hoogte was van voormeld arrest, tekende de dading pas op 24 september 2001.

— De dading was voordeliger voor de onderaannemer dan het tussengekomen arrest, dat dan weer gunstiger was voor de verzekeraar van de onderaannemer [1].

— De verzekeraar weigerde hierop tot uitvoering van de dading over te gaan, waarna de onderaannemer een procedure in gedwongen uitvoering van de dading opstartte.

Het hof van beroep kwam bij arrest van 20 september 2007 [2] tot de vaststelling dat het arrest van 13 september 2001 kracht van gewijsde had en dat niet werd betwist dat de verzekeraar op het ogenblik van de ondertekening van de dading op 24 september 2001 geen kennis had van voormelde uitspraak [3]. In toepassing van artikel 2056, 1ste lid BW verklaarde het arrest hierop de dading nietig.

De onderaannemer vatte hierna het Hof van Cassatie.

2. Artikel 2056, 1ste lid BW [4] bepaalt dat een dading nietig is, indien 1) de dading betrekking heeft op een geding dat reeds beëindigd is door een vonnis dat in kracht van gewijsde is getreden [5] en indien 2) één of meerdere partijen bij deze dading van deze gerechtelijke beslissing geen kennis had(den).

Ook nadat een gerechtelijke beslissing in kracht van gewijsde is getreden, kan er hierover nog steeds een dading worden afgesloten. Er kunnen met name nog steeds betwistingen rijzen tijdens de uitvoering van de rechterlijke

---

[1] In toepassing van de dading bekwam de onderaannemer, o.m. ten gevolge van de tussenkomst van diens verzekeraar, betaling van een hoger bedrag dan aan hem werd toegekend in de definitieve gerechtelijke beslissing.

[2] Antwerpen (5de k.) 20 september 2007, 2005/AR/3112, dat het ingestelde hoger beroep afwees tegen Kh. Hasselt (8ste k.) 16 november 2005, AR.416/02, onuitg.

[3] *" Het arrest van 13 september 2001 is een uitspraak die kracht van gewijsde heeft. NV A. was geen partij in de procedure en stelt, zonder op dit punt te zijn tegengesproken, niet op de hoogte te zijn geweest van deze uitspraak toen zij de overeenkomst op 24 september 2001 ondertekenden."*

[4] Art. 2056, 1ste lid BW: *" Een dading over een geding dat reeds beëindigd is door een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan en waarvan partijen of een van hen geen kennis droegen, is nietig."*

[5] Art. 28 Ger.W.: *" Iedere beslissing gaat in kracht van gewijsde zodra zij niet meer voor verzet of hoger beroep vatbaar is, behoudens de uitzondering die de wet bepaalt en onverminderd de gevolgen van de buitengewone rechtsmiddelen."*

uitspraak [6]. Wel is vereist dat de partijen die de dading afsluiten op dat ogenblik kennis hebben van de uitspraak. Bij gebreke hieraan kan de partij die hiervan onwetend was de nietigheid van de dading vorderen [7].

In haar arrest van 15 mei 2009 kwam het Hof van Cassatie tot de bevinding dat de bodemrechter op grond van de in zijn beslissing vermelde vaststellingen terecht oordeelde dat de toepassingsvoorwaarden van artikel 2056, 1ste lid BW waren vervuld.

3. Eén argument van de eiser in cassatie verdient bijzondere aandacht. Hij argumenteerde met name dat de toepassing van artikel 2056, 1ste lid BW veronderstelt dat de partijen bij de dading tegelijkertijd partijen waren in het beëindigde geding [8]. Volgens het Hof van Cassatie was deze vereiste evenwel niet vervat in het geciteerde wetsartikel.

Deze redenering van het Hof is correct. Het zullen immers quasi steeds enkel partijen bij de dading zijn die "*derden*" waren bij het geding, die geen kennis hebben van de tussengekomen beslissing. De nietigheid van de door hen gesloten dading volgt dan ook uit het wilsgebrek "*dwaling*". Het is dit wilsgebrek dat de grondslag vormt van de nietigheidssanctie en niet, zoals nochtans door de meerderheidsstrekking wordt verdedigd, de afwezigheid van het voorwerp van de dading ten gevolge van de tussenkomst van een definitieve rechterlijke beslissing [9]. De dading heeft immers wel degelijk een geldig voorwerp, weliswaar beperkt tot de eventuele betwisting over de uitvoering van de tussengekomen definitieve beslissing (cf. supra nr. 2).

Hans VAN GOMPEL

Advocaat

---

[6] B. TILLEMAN, I. CLAEYS, Ch. COUDRON en K. LOONTJENS, *Dading* in *APR*, Story-Scientia, 2000, 434, nr. 901. Volgens De Page betreft het geen dading in de strikte zin, omdat er geen geschil meer is (H. DE PAGE, *Traité*, V, nr. 520).

[7] B. TILLEMAN, I. CLAEYS, Ch. COUDRON en K. LOONTJENS, *o.c.*, 2000, 434, nr. 902.

[8] 1ste middel, 6de onderdeel.

[9] B. TILLEMAN, I. CLAEYS, Ch. COUDRON en K. LOONTJENS, *o.c.*, 2000, 434, nr. 902, met verwijzingen, die m.n. opmerken dat de grondslag volgens de meerderheidstrekking te vinden is in de afwezigheid van voorwerp, waar anderen de grondslag aanknopen aan het wilsgebrek dwaling.